

Zero-Waste Hack: เมื่อโลกไม่ได้ต้องการ “อีโรว์” แต่ต้องการคนธรรมดาที่ลงมือทำ

เรียบเรียงโดย นายภูเบศ เชื้อสุวรรณ ชั้นปีที่ 2 คณะศิลปศาสตร์ สาขาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยการกีฬา
แห่งชาติ วิทยาเขตเชียงใหม่

เคยสังเกตไหมว่าในหนึ่งวัน เราใช้เวลาเพียงไม่กี่นาทีกับการทิ้งขยะ แต่โลกกลับต้องใช้เวลาหลายสิบปีหลายร้อยปี หรือบางครั้งยาวนานกว่านั้น เพื่อจัดการกับสิ่งที่เราทิ้งไว้

แก้วกาแฟที่ดื่มหมดใน 15 นาที ถุงพลาสติกที่ใช้เพียงครั้งเดียว หรือกล่องอาหารที่กลายเป็นขยะหลังมือกลางวัน ล้วนมีอายุการใช้งานสั้นกว่าการเลือนหน้าจอโทรศัพท์หนึ่งรอบเสียอีก แต่ผลกระทบของมันกลับยาวนานกว่าชีวิตของมนุษย์หลายรุ่น

เราเติบโตมากับความเคยชินว่า ทิ้งแล้วก็จบ แต่ในความจริง การทิ้งไม่ใช่จุดจบของสิ่งของ หากเป็นจุดเริ่มต้นของปัญหาที่เดินทางต่อไปสู่หลุมฝังกลบ โรงเผาขยะ แม่น้ำ มหาสมุทร และท้ายที่สุดก็ย้อนกลับมาสู่จานอาหารของเราในรูปของไมโครพลาสติก

รายงานของโครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (UNEP, 2023) ระบุว่า โลกผลิตขยะพลาสติกมากกว่า 400 ล้านตันต่อปี และมีพลาสติกเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ถูกรีไซเคิลอย่างมีประสิทธิภาพ ขณะที่องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD, 2022) รายงานว่า มีพลาสติกเพียงประมาณ 9% ของโลกที่เข้าสู่กระบวนการรีไซเคิล ส่วนที่เหลือถูกฝังกลบ เผา หรือรั่วไหลสู่สิ่งแวดล้อม

ตัวเลขเหล่านี้สะท้อนว่า ปัญหาขยะไม่ได้เกิดจากการจัดการปลายทางเพียงอย่างเดียว แต่เกิดจากการสร้างขยะตั้งแต่ต้นทาง นี่คือเหตุผลที่แนวคิด Zero Waste ได้รับความสนใจจากคนรุ่นใหม่ทั่วโลก เพราะหัวใจของแนวคิดนี้ไม่ใช่การใช้ชีวิตแบบไม่มีขยะเลย หากแต่เป็นการตั้งคำถามกับทุกการเลือกของเรา ก่อนที่ขยะจะเกิดขึ้น

Zero-Waste Hack จึงไม่ใช่แค่ลัทธิหมัดศรจรรยา หากเป็นการเปลี่ยนวิธีคิด จากคำถามว่า จะทิ้งอย่างไร เป็น จำเป็นต้องซื้อหรือไม่ จากการมองหาถังขยะ เป็นการมองหาวิธีใช้ของชิ้นเดิมให้นานขึ้น จากการเป็นผู้บริโภค มาเป็นผู้รับผิดชอบต่อสิ่งที่เราเลือกใช้

หลายคนอาจรู้สึกว่าการพกแก้วน้ำหรือถุงผ้าเป็นเรื่องเล็กน้อยที่จะเปลี่ยนโลกได้ แต่ในความเป็นจริง การเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ล้วนเริ่มต้นจากพฤติกรรมเล็ก ๆ ที่ทำซ้ำจนกลายเป็นวัฒนธรรม

ลองจินตนาการว่า หากนักศึกษาทุกคนใน มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตเชียงใหม่ ปฏิเสธแก้วพลาสติกเพียงวันละหนึ่งใบ ภายในหนึ่งปีจะสามารถลดขยะได้หลายแสนชิ้น นั่นหมายถึงการลดการใช้

ทรัพยากร ลดพลังงานในการผลิต และลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกตลอดห่วงโซ่ชีวิตของผลิตภัณฑ์แต่การเปลี่ยนแปลงจะเกิดขึ้นได้จริง ต้องเริ่มจากสิ่งที่ทำได้จริง

ในครอบครัว เราสามารถกำหนด หนึ่งวันไร้พลาสติก ในแต่ละสัปดาห์ แยกขยะอย่างถูกต้อง และเปลี่ยนเศษอาหารเป็นปุ๋ยหมักสำหรับปลูกผักสวนครัว

ในกลุ่มเพื่อน อาจเริ่มจากการตั้งกติกาว่า ทุกครั้งที่นัดกินข้าวให้พกแก้วน้ำหรือช้อนส้อมส่วนตัว รวมถึงจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเสื้อผ้า หนังสือ หรืออุปกรณ์การเรียน แทนการซื้อใหม่

ในมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตเชียงใหม่ โดยเฉพาะคณะศิลปศาสตร์ สามารถต่อยอดแนวคิด Zero Waste ให้เป็น นวัตกรรมทางสังคม เช่น พัฒนาแอปพลิเคชันสะสมแต้มจากการใช้ภาชนะส่วนตัว เชื่อมต่อกับร้านค้าภายในมหาวิทยาลัยเพื่อแลกส่วนลด หรือสร้างระบบ "Borrow Box" ให้ยืมกล่องอาหารและแก้วน้ำแบบหมุนเวียนแทนภาชนะใช้ครั้งเดียว รวมถึงจัดตั้ง Zero-Waste Challenge ระหว่างชมรมหรือคณะ เพื่อเปลี่ยนการแข่งขันให้เป็นแรงผลักดันในการลดขยะอย่างสร้างสรรค์

เมื่อการรักษาโลกกลายเป็นเรื่องสนุกและมีส่วนร่วม พฤติกรรมใหม่ก็จะเกิดขึ้นโดยไม่ต้องใช้การบังคับ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ไม่ได้เกิดขึ้นจากนโยบายระดับโลกเพียงอย่างเดียว แต่เกิดจากการตัดสินใจเล็ก ๆ ของผู้คนในชีวิตประจำวัน เพราะทุกครั้งที่เราปฏิเสธพลาสติกหนึ่งชิ้น ใช้ของซ้ำอีกหนึ่งครั้ง หรือชวนเพื่อนอีกหนึ่งคนมาร่วมลงมือทำ เรากำลังสร้างผลกระทบที่มากกว่าที่มองเห็น

โลกไม่ได้ต้องการฮีโร่ที่เปลี่ยนแปลงทุกอย่างเพียงลำพัง หากแต่ต้องการคนธรรมดาหลายล้านคนที่พร้อมเริ่มต้นจากเรื่องธรรมดา

Zero-Waste Hack จึงไม่ใช่เพียงเคล็ดลับในการลดขยะ แต่คือวิธีคิดที่เปลี่ยนผู้บริโภคให้เป็นผู้สร้างอนาคต และอาจเป็นหลักฐานสำคัญที่สุดว่า พลังของเยาวชนสามารถเปลี่ยนโลกได้จริง...เริ่มจากสิ่งเล็ก ๆ ที่เราลงมือทำในวันนี้

เอกสารอ้างอิง

Organisation for Economic Co-operation and Development. (2022). Global Plastics Outlook: Economic Drivers, Environmental Impacts and Policy Options. Paris: OECD Publishing.

United Nations Environment Programme. (2023). Turning off the Tap: How the World Can End Plastic Pollution and Create a Circular Economy. Nairobi: UNEP.